

Sequoia Nagamatsu

KARANLIKTA YÜKSELMEK

Çeviren
Doğa Özışık

“Varlığımızın bir parçası oradan geldiğimizi biliyor. Oraya dönmek için can atıyoruz ve bunu yapabiliriz çünkü kozmos da bizim içimizde. Biz yıldızların malzemesinden yapıldık.

Kozmosun kendini tanımasının bir yoluyuz.”

–Carl Sagan

Bir Anmanın Altındaki 30.000 Yıl

Sibirya'da, buzu çözülmekte olan zemin aslında çökmek üzere olan bir tavandı; buz eriyiğiyle ve tarih öncesinden kalma mamut döküntüleriyle hamur gibi olmuştu. Bir kilometre uzunluğundaki Batagaika Krateri, ısı artışıyla beraber, bir tanrı karla kaplı bataklıkların fermuarını açmış gibi genişlemekte, yünlü gergedanları ve soyu tükenmiş başka hayvanları açığa çıkarmaktaydı. Ekipteki biyologlardan biri ve aynı zamanda bir helikopter pilotu olan Maksim, bir kız çocuğunun 30.000 yıllık kalıntılarını keşfeden kızımın, sonrasında içine düşmüş olduğu bakır rengi yarığa işaret etti. Bir açıklığa iniş yapmadan önce, orman sınırının hemen aşağısına saklanmış kırmızı jeodezik kubbelerden oluşan araştırma istasyonunun etrafında döndük. Maksim helikopterden inmeme yardım etti, çantalarımı ve bir çuval dolusu mektubu arka koltuktan aldı.

“Herkes Clara’yı çok severdi,” dedi. “Ama insanlar onun hakkında konuşmazsa, bunu garipseme. Çoğumuz bu tür şeyleri kendimize saklarız.”

“Ben sadece yardım etmek için buradayım,” dedim.

“Evet, tabii ki,” dedi Maksim, “bir mesele daha var elbette...” Araziyi inceler, altımızdaki fosiller gibi zamanda hapsedilmiş izlenimi veren havayı içime çekerken, onu yarım kulak dinledim. Biz havadayken bir karantina uygulanmaya başladığını açıkladı. Clara'nın başladığı işi bitirmeye gelmemi hiç kimse beklemiyordu, hele bu kadar erken.

İçeride, istasyonun merkezi kubbesi büyük ekran televizyonuyla, eskimiş koltuklarıyla ve istiflenmiş fırın makarna kutularıyla, bir öğrenci yurdunun ortak alanı gibi görünüyor

ve kokuyordu. Duvarlar topoğrafik haritalarla ve film posterleriyle kaplıydı – *Yıldız Savaşları*’ndan *Pretty Woman*’a ve *Koş Lola Koş*’a kadar her türlü şey. Akordeon benzeri koridorlarda, odalarından ve laboratuvarlardan çıkan bakımsız insanları görebiliyordum. Mor bir rüzgârlık ve koşu taytı giyen bir kadın odanın içinden koşarak geçti.

“Ben Yulia. Dünyanın sonuna hoş geldin,” dedi ve merkezi kubbeye bağlanan sekiz tünelden birine girerek gözden kayboldu. Ekip artık bir arı kovanındaki petekler gibi hol duvarlarına sokulmuş, bir düzineden fazla araştırmacının küflü kokusuyla etrafımı sarmıştı.

“Millet, bu UCL’den –arkeoloji ve evrimsel genetik bölümünden– şeref konuğumuz Dr. Cliff Miyashiro,” dedi Maksim. “Bize Clara’nın keşfiyle ilgili yardımcı olacak. Biz laboratuvar farelerinin artık alandan ayrılmamıza izin verilmeyeceğine göre daha da tuhaflaşacağımızı biliyorum ama yine de nazik olmaya çalışın.” Maksim, ekip erimekte olan donmuş topraktaki kadim virüsleri ve bakterileri yeniden canlandırmakta başarılı olduğu için karantinanın tedbir amaçlı uygulandığı konusunda beni temin etti. Devlet yetkililerinin çok fazla film izlediğini söyledi. Bu standart protokoldü. İstasyondaki kimse hasta veya endişeli görünmüyordu.

Çok geçmeden, Clara’nın buradaki yaşamını nasıl sürdürdüğüne dair istenmemiş bilgilendirmeler başladı – kahvesini içtiği ve kutup ışıklarını izlediği, botanikçi Yulia ile beraber koştuğu yerler; epidemiyolog Dave ile sabah yogası seanslarında kullandıkları, nilüfer yapraklı masa üstü aromaterapi şelalesi; aşağı yukarı aynı ebatlarda olduğumuz için artık benim kullanacağım kar kıyafetini koyduğu yer – ve doğum günlerinde, etraflarındaki binaların kadim çamurlara batmakta olduğunu unutmak için, ekibin bir kısmının buraya en yakın büyük şehir olan Yakutsk’a karaoke yapmaya gidişi.

“Birisi beni kıza götürebilir mi?” diye sordum. Dikkate değer bir sessizlik oldu. Mutfaktaki bir araştırmacı, hiç kuşku-

suz beni karşılamak için getirmek üzere olduğu plastik bardakları ve viski şişesini yerine koydu. Çoğu pazen veya yün kıyafetler içindeki, üstü başı dağınık biliminsanlarından oluşan grup, Clara'nın bir ay önceki anma töreninin bir tekrarı gibiydi: Çoğuyla daha önce hiç tanışmadığım arkadaşlarıyla ve meslektaşlarıyla dolu bir kilise. Bana ve eşim Miki'ye ne kadar üzgün olduklarını söylemek için sıraya girdiklerinde ellerini sıktım – sivri uçlu mavi saçları olan bir adam, bir keresinde Clara'nın sırtına bir yıldız sisteminin, üç kırmızı cüce yıldız ve yörüngelerindeki mor bir gezegen, dövmesini yaptığını ve Clara'nın *acayip bir kafası* olduğunu söyledi; eski komşularımız Clara'nın ikiz kızlarına nasıl bakıcılık yaptığını, onlara matematik konusunda özgüven kazandırdığını anlattı; Gezenin Kurtuluşu için Uluslararası Fon'da Clara'nın proje yöneticisi olan kel bir bey bana kartvizitini uzattı ve beni kızımın Sibirya'daki işini sürdürmeye davet etti. Kalabalık dağıldıktan sonra, hazırlamış olduğum slayt gösterisini yeniden izlerken Miki'ye sarıldım ve Clara'nın üç yaşında bakım tesisinde çekilmiş bir fotoğrafında durdum. Onu evlat edindiğimizde takmakta olduğu mor kristal kolyeyi elinde tutuyordu. Ona her baktığında, gözlerinde ufak yıldızların parladığını gördüğümüze ikimiz de yemin edebilirdik.

Cenaze evinin dışında, torunumuz Yumi sokaklarda dalgalanan sıcak havaya rağmen kuzeniyle oynuyordu. Doğuda yanmakta olan Marin Burnu'ndan mahalleye yayılan dumanın kokusunu alabiliyordum. “Kızımızın bize hiçbir zaman ihtiyacı olmadı,” dedi Miki, fısıltıyı güçlükle aşan bir sesle. “Ama Yumi'nin var.” Cebimdeki kartviziti sıkıca tuttum.

Araştırma istasyonunda, Maksim beni ekibin tuhaf bakışlarından uzaklaştırdı ve Clara'nın ölmeden önce bulduğu mumyalanmış cesede doğru götürdü.

“Annie steril laboratuvarda,” dedi Maksim.

“Annie?” diye sordum.

“Yulia, Eurythmics’e bayılır – ailesi hâlâ seksenlerde yaşıyor. Cesede Annie Lennox’ın ismini koydu.”

Steril laboratuvar, kemik laboratuvarını iki kısma ayırmak için zeminden tavana kadar bantla yapıştırılmış plastik brandayla oluşturulmuştu. Bana bir lateks eldiven kutusu ve solunum maskesi uzattı. “Başka bir şey almaya yetecek kadar fonumuz yok ama yine de yanımızda götürebileceğimiz patojenlere dikkat etmeye çalışıyoruz.”

“Vakaların %99’unda endişe verici bir şey olmaz,” diye ekledi Maksim.

“Tabii,” dedim, bu kovboy tutumuna biraz şaşırarak.

“Buranın yaklaşık bin kilometre doğusunda bulunan Pleistosen Park’taki” meslektaşlarımızdan bazıları, bizonları ve yerel bitki örtüsünü araziye yeniden kazandırmak konusunda ilerleme kaydetti. Daha fazla bitkinin ve bozkırda dolaşan daha fazla büyük hayvanın varlığı, üst toprağın toparlanmasına ve yüzeyin altındaki buzun muhafaza edilmesine yardımcı oluyor – böylece geçmişi geçmişte tutmamıza yardımcı oluyor.”

Çift kat eldiven taktım, maskemi yukarı çektim ve plastikte açılmış bir yarıktan içeri adım attım.

Annie metal bir masanın üzerinde yanlamasına, cenin pozisyonunda yatıyordu.

Ön Harici Muayene Notları: Ergenlik öncesi çağda, olası Neandertal karakteristiklerine sahip Homo sapiens – hafif çikik alın. Yaklaşık yedi veya sekiz yaşında. Boyu 121 santimetre, ağırlığı 6 kilogram (hayattayken yaklaşık 22 kilogram olurdu). Şakaklarında kızıl kahve saç kalıntıları var. Sol ön kolunda dövme var – üç siyah noktanın etrafına bir daire çizilmiş ve daire, başka bir noktayla vurgulanmış. Keskin olmayan bir cisimle kafatasına kayda değer bir darbe aldığı görülüyor. Vücudu dikişli bir elbiseyle kaplı

* Kuzeydoğu Sibirya’da bulunan, son Buzul Çağında bölgede gelişen kuzey subarktik bozkır ekosisteminin yeniden oluşturulması çalışmalarının gerçekleştirildiği bir doğa koruma alanı. –çn

– postlarla yapılmış olması muhtemel. Dikişlerin arasına bölgeye özgü olmayan deniz kabukları yerleştirilmiş – ek tetkik gerekiyor.

Gözlerinin etrafındaki doku, güneşe bakıyormuş gibi buruşmuştu. Ağzının etrafındaki deri çekilmeye başlamış, ortaya acı bir tebessüm çıkarmıştı. Clara'nın gençliğinin veya bu yaşlarda olan Yumi'nin, büyük av hayvanlarının peşinde çorak ovaları aştığını, bozkırın dev aslanları ve kurtları tarafından takip edildiğini hayal etmekten kendimi alıkoyamıyordum. Kanıtlara göre, Annie'nin ölümü bir düşüş neticesinde gerçekleşmiş olabilirdi. Fakat belki de bu hastalık karşısındaki bir merhamet eylemiydi. Ellerimi sıkılmış yumruklarının üzerinde gezdirdim.

“Büyük bir kahrolası gizem,” dedi Maksim, arkamdan yaklaşarak. “Buradaki araştırmamızın büyük kısmı Gezege- nin Kurtuluşu için Uluslararası Fon ile ortaklık kapsamında finanse ediliyor. Cevaplar bulmamız bekleniyor. Ama Annie hepimizin dikkatini dağıtmadı desem yalan olur. Toprak ve buz çekirdekleri, bakteri ve virüs analizi, tek tük hayvan leşle- ri. Ama bu... bu başka bir şey. Tabii bir de Dave'in ele geçirilen tüm cesetlerden aldığı ilk örneklerde bulunduğu tanımlanama- yan virüs var.”

“Başka herhangi bir tarama yaptınız mı, örnekleri test etti- niz mi? Mesela deniz kabuklarını...”

“Akdeniz'e özgü, küçük bir deniz salyangozu. Trivia Mo- nacha. Yani, Neandertallerin ve ilk insanların 60.000 yıl önce Sibirya'da, Altay Dağları yakınında bulunduğu dair kanıt var ama bu kadar kuzeyde hiçbir şey yok. Deniz kabuklarının kumaşa dikilme şekli oldukça sıradışı. Dürüst olmak gerekirse, bu iğne işçiliği büyükannemi bile mahcup ederdi.”

“Böyle kıyafetler giyen tek kişinin Annie olması tuhaf. Ma- ğaradaki diğer cesetlerde basit kürk kalıntıları bulundu. Gönderdiğiniz istasyon bilgilendirme dosyası beni cevaplardan ziyade sorularla baş başa bıraktı,” dedim.

“Birinin bu görevi üstlenmesini, Annie’nin hikâyesindeki boşlukları doldurmasını bekliyorduk. Clara hayvanlar için burada olduğunu söyledi. Buzul Çağı biyomunu anlamak istiyordu ki yeniden yaratabilelim. Ama hep başka bir şey arıyormuş gibiydi. Kazı alanlarında hepimizden fazla oyalanırdı. Ve işi toprağın altında saklı şeyleri incelemek olan birine göre, gökyüzüne bakarak çok fazla zaman geçirirdi. Bahse girerim ki Annie’yi de kendi görevinin bir parçası olarak görürdü. Sürekli gizli geçmişin bizi nasıl kurtaracağından bahsedirdi. Bir biliminsanından ziyade bir şair veya bir felsefeci gibi hayal kurardı.”

“O huyunu sanatçı annesinden aldı,” dedim. Clara çocukken bazı öğleden sonralarının tamamını ağaç evinde, bir şeyler yaratarak geçirirdi – öğretmenleri ona dâhi diyordu ve biz de onu elimizden geldiğince yüreklendiriyorduk. Pastel bo-yalarıyla, nebular hakkında raporlar yazardı. Gözlemediği takımyıldızların listeleriyle beraber, kafasından uydurduklarının mitolojilerini bulurduk: Ülker’in kuzenleri; ne çok küçük ne de çok büyük olan, tam da doğru boydaki ayı.

“Sanırım bunu hayal edebiliyorum,” dedi Maksim. “Normalde burada insanları tanımak kolaydır ama Clara içine kapanıktı. Sırf iletişim bilgilerinizi bulmak için bile eşyalarımı biraz karıştırmamız gerekti.”

“Her zaman iş odaklıydı,” dedim. İkimizin bakışları da ıçığı laboratuvarın sessizliğini dolduruyormuş gibi görünen Annie’ye kaydı.

Maksim başını salladı ve uzun yolculuğumun üzerine biraz dinlenmem gerektiğini belirtti. Clara’nın eşyalarının uyku bölmesindeki bir kutuda beni beklediğini söyledi.

Sibirya’ya gitmek için yola çıktığımda, neredeyse dokuz yaşında olan torunum Yumi iyi olduğunu iddia etmesine rağmen havalimanında ağladı. Miki bunu yapacağımdan kesinlikle emin olup olmadığını bir kez daha sordu. En azından

birkaç ay bekle, dedi, böylece kış ortasında gitmemiş olursun. Ama biliyordum ki kalsaydım bunu sonsuza dek erteleyecektim ve kızımın hayaleti bu uzak diyardan sonsuza dek ayrılmış olacaktı. Clara'nın son yıllarında kaybolmak için seçtiği yeri bir türlü hayal edemezdim. Yumi, Miki'ye ve bana annesinin nerede olduğunu sorduğunda, ona bir harita gösterir, Google Görseller'de Batagaika Krateri'ni ve Kuzey Sibirya'yı aratırdık. Karım, Yumi'nin bölgenin kâğıt hamurundan bir maketini yapmasına, içini küçük oyuncak bizonlarla, dinazorlarla ve zamanın önemsiz olduğu bir geziye çıkmış olan ailemizin üç boyutlu yazıcıdan çıkmış suretleriyle doldurmasına yardım etti.

“Annen seni seviyor,” diye yatıştırdım Yumi'yi. “İş önemli.” Ve bir yanım buna inanırdı ama aynı zamanda, hepimizin bir arada olduğu son sefer, Clara'ya bir ultimatoma vermiş, eve dönmesi gerektiğini, bu yaptığının Yumi'ye ve bize karşı adil olmadığını söylemişim. Kartpostalları ve Yumi ile arada bir yaptıkları görüntülü aramaları saymazsak, kızımın bir yıldan fazla süredir doğrudan konuşmamışım.

Araştırma istasyonunun uluslararası bir girişim olduğunu fark etmeden önce, Clara'nın bir çadırda sefalet çektiğini, hayvan postlarının altında uyuyakaldığını, Samanyolu'nun aydınlattığı bir açıklıkta yattığını hayal ederdim. Uyku bölmesinin kubbelerden birinin duvarına yuvalanmış, üç on metre ebatlarında bir koza olduğunu artık görebiliyordum. Duvarları termal yünle kaplıydı; LED ışıklandırması, kitap rafları, katlanır çalışma masası ve depolama alanı olarak kargo fileleri vardı. Filelerin içine tıkıştırılmış hâlde bulduğum eşya çantasını karıştırdım –giysiler, tuvalet malzemeleri, kişisel günlüğü, eski bir iPod, seyahatleri sırasında eline geçen birkaç obje– ama bulmayı en çok umduğum parça, yani Clara'nın kristal kolyesi ortalıkta yoktu. Kolyesini saklamış olabileceği yeri bulmak için ranzasına tırmandım ve yürüyüş botlarımı çıkardım, şiltesinin altına ve bir havalandırma deliğinin içine baktım. Uzun

yolculuk sırasında ayaklarım pişmişti; peynirimsi koku, istasyonun geri kalanına nüfuz etmiş olan sigara ve vücut kokularına karışarak bölmeyi doldurdu. Amerika'dan ayrıldığımdan beri ilk kez arkama yaslandım, Clara'nın iPod'unu karıştırmaya başladım ve Gustave Holst'un *Gezegenler* süitinde durdum. *Jüpiter*'in görkemli kornoları beni Clara'nın merakının henüz yıldızlara takılı kalmış olduğu, daha mutlu zamanlara götürdü; mesela üçüncü sınıftayken güneş sistemi projesinin doğru ölçüde olması gerektiğinde ısrar ettiği veya Ülker'in bir zamanlar Afrika'nın kadim göklerinde gözlemlenebilen kayıp yıldız kız kardeşi hakkında bir hikâye uydurduğu için bilim kampında başının belaya girdiği zamanlara. Clara buradaki gri tundranın tepesinde dans eden kozmosa baktığında neler düşünmüştü? Günlüğünü kaptım ve sesini bir kez daha duymaya çalışarak sayfalarını karıştırdım.

3. Gün: *Kraterin içinde şimdiden yeşilliklerin baş vermiş olması inanılmaz. Yeni bitki yaşamı kök salarken, mamut dişleri de çamurdan dışarı fırlıyor. Sık görülen heyelanlarla ve geçici akıntılar oluşturan buz eriyikleriyle beraber, tüm bölge yeniyile kadimi birbirine karıştıran bir çamaşır makinesine dönüşmüş durumda. Buradaki herkes tehlikenin boyutunu idrak ediyor. Siz uyurken altınızda yavaşça istikrarsızlaşan, aramadığınız veya istemediğiniz sırları açığa çıkaran Dünya'yı görmezden gelmek zor. İlk gecemde, dışarıda dikildim ve etrafı dinledim. Belki sadece hayal gücümdü ama toprağın milyonlarca ölü böceğin, ilk insanın ve kurdun dansıyla çalkalandığını duyduğuma yemin edebilirim.*

27. Gün: *Vahşi doğada, çoğu ebeveyn çocuklarını korumak uğruna ölümüne dövüşür. Bir açıdan, benim ebeveynlerimin de bunu anladığını biliyorum. Mesajlarını yanıtlamıyorum çünkü söylenecek her şeyi söyledim. Yumi'nin uykuya dalarken Dünya'nın şarkısını duyduğuna inanıyorum. Neden müsamerelerine, futbol maçlarına ve tüm diğer şeylerine katılmadığımı anladığına inan-*

mak zorundayım. O iyi olacak. Buradaki diğer meslektaşları-
mın da çocukları var. Çocuklarının durumu anlamadığını veya
onlarla istedikleri kadar yakın olamadıklarını söylüyorlar. Ama
biz onların, çocuklarının ve torunlarının nefes alabilmesini ve
hayal kurabilmesini sağlamak için buradayız – böylece onca tü-
rün ardından anma konuşması yapmak zorunda kalmayacaklar.
İyi ki doğdun, Yumi. Bir gün bunu okursan, seni düşünmeyi hiç
bırakmadığımı bil.

Defteri bir kenara bıraktım; iPod'u çantaya geri koyarken,
bir çift çorabın içine sokulmuş ve çantanın köşesine sıkıştır-
ılmış başka bir şey buldum: yıpranmış bir fotoğraf ve oyma
bir heykelcik. Fotoğraf üç yıl önce, Clara'yla Güney Alaska'da
bulduğumuzda çekilmişti. Yumi altı yaşına yeni basmıştı ve
ben denizin yavaşça erozyona uğrattığı, 400 yıllık bir Yupik
köyünde kazı yapıyordum.

Arka plandaki bodur, kahverengi kazı alanını tanıdım. Es-
kiden orada oturur, o sabahki evrak işlerimi ve kahvemi bitir-
irken lisansüstü öğrencilerimi izlerdim. Fotoğrafın çekildiği
gün, Miki ile beraber, Clara'nın Yumi'yi devasa balıkçı çizme-
lerine sığdırmasını izledik. Yumi annesini her gördüğünde,
yani ortalama olarak üç dört ayda bir ve en fazla bir iki hafta-
lığına, Clara hiçbir hata yapamazmış gibi olurdu. "Sadece bir
haftamız var," dedi Miki bana o sabah, kızımıza nutuk çekmek
üzereymişim gibi görüldüğümde. "Mesele çıkarma."

Kazı ofisinden çıkıp asistanlarımın bok çukuru dediği şe-
yin kenarına gittim ve çamuru derinlemesine inceleyen kızım-
la torunumu izledim. Clara, Yumi'ye fok avcılığıyla ilgili bir
hikâye anlatıyordu.

"Sanırım Clara ile Yumi'nin böyle birlikte, dizlerine kadar
çamura batmış hâlde oldukları bir resmini yapacağım," dedi
karım arkamdan. "Sıradaki sergim için. Belki bu Clara'ya bir-
birlerine ihtiyaçları olduğunu hatırlatır."

"Neredeyse fazla mükemmel," dedim.